

koji ujedno konstituira sjećanje na socijalističku prošlost mimo isključivih nacionalnih ograničenja te društvenog zaborava i postupaka “brisanja povijesti”. U svojem nas radu Tea Škokić upoznaje s društvenim konstrukcijama muškosti u postsocijalističkom razdoblju, točnije, daje poveznicu između socijalističkog patrijarhata i postsocijalističkog razdoblja u kojem kriza muškosti producira porast obiteljskog i rodnog nasilja.

Zaključno se može reći da je zbirka tekstova *Horror – Porno – Ennui* vrijedan doprinos istraživanju svakodnevne i popularne kulture, koji izlazi iz normalizirajućih procedura, ali i iz stanja narcističke dosade, jednokratnog uzbuđenja i sveprisutnoga paralizirajućeg straha.

Duško Petrović

Godišnjak za znanstvena istraživanja (br. 1 – br. 3.)

Subotica: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Časopis *Godišnjak za znanstvena istraživanja* nastao je na inicijativu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, koji je utemeljen 2008. godine. Po riječima njegova ravnatelja Tomislava Žigmanova: “utemeljen je radi očuvanja, unapređenja i razvoja kulture hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini. Tako utvrđena svrha postojanja, među ostalim, nužno podrazumijeva i aktivnosti glede znanstvenih, stručnih, razvojnih i primijenjenih istraživanja u području kulture, umjetnosti i znanosti vojvođanskih Hrvata te raznolikom javnom predstavljanju ostvarenih rezultata istih.” Pokretanje ovoga časopisa jedna je u nizu uspješnih inicijativa koju je Zavod kao relativno mlada institucija već ostvario, osobito ako imamo u vidu višedesetljetni krajnje osjetljiv pravni i politički položaj hrvatskih manjinskih skupina u Srbiji. Iziskuje to dobro promišljenu i osmišljenu kulturnu politiku u uvjetima u kojima je institucionalno organiziranje očuvanja i promicanja bogate kulturne baštine tek u povojima, kako zbog nedovoljne dotadašnje organiziranosti hrvatske zajednice u Vojvodini, tako i zbog nepovoljnih političkih okolnosti. U takvim uvjetima Zavod je, osim brojnih drugih inicijativa i aktivnosti, oboružavši se *Godišnjakom* hrabro, odlučno i uspješno krenuo u osvajanje društvenoga i humanističkoga znanstvenog polja. Samo godinu dana nakon osnutka Zavoda od pojave prvog broja u 2009. godini, sukcesivno su 2010. i 2011. godine objavljena i sljedeća dva broja *Godišnjaka*.

Uredništvo novoosnovanog časopisa odlučilo je da se u prvome broju predstavi reprezentativan izbor znanstvenih i stručnih radova o Hrvatima u Vojvodini, koji su objavljeni u proteklih desetak godina. Nakon uvida u stotinjak

radova različite znanstvene relevantnosti, članovi uredništva *Godišnjaka* Slaven Bačić, Mario Bara, Petar Vuković i Tomislav Žigmanov napravili su odabir radova na temelju sljedećih kriterija: “a) nesumnjiva znanstvena vrijednost i istraživački novumi u objavljenim djelima; b) tematska raznovrsnost i različite društvene i humanističke znanosti (povijesno nasljeđe, jezikoslovlje, etnologija, sociologija i filozofija); prvoobjava je morala biti u Hrvatskoj ili Bosni i Hercegovini, a da sadržaj ovdašnjem općinstvu nije poznat; d) autorska reprezentacija i pluralnost” (Žigmanov). Riječ je o radovima sljedećih znanstvenika: István György Tóth; Franjo Emanuel Hoško, Robert Skenderović, Stevan Mačković, Mario Bara, Bruno Skenderović (povijesne znanosti); Petar Vuković (jezikoslovlje); Milana Černelić (etnologija); Zlatko Šram (sociologija); Ante Sekulić, Tomislav Žigmanov (filozofija i povijest filozofije). Objavljeni su i bibliografski podaci o prvoobjavi tekstova autora čiji su radovi objavljeni u prvom svesku *Godišnjaka*. Osim ovih radova časopis donosi kao prvoobjavu prilog Tomislava Žigmanova i Maria Bare “Monografije Hrvata u Vojvodini od 1990. do 2008. – osnovne informacije”, u kojima se tematizira neki aspekt društvenog ili kulturnog života Hrvata u Vojvodini. Sukladno orijentaciji koju je uredništvo definiralo u prvom broju časopisa, u sva tri objavljena broja tematske su cjeline manje-više identične, uz poneke varijacije, na što ću se u narednom prikazu dvaju sljedećih brojeva konkretnije osvrnuti.

Broj 2 *Godišnjaka* donosi prvoobjavljene znanstvene radove iz područja društvenih i humanističkih znanosti, kako je to još u “Prolegomeni za *Godišnjak za znanstvena istraživanja* Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata” najavio njegov glavni i odgovorni urednik Tomislav Žigmanov. U drugom broju časopisa objavljeno je 14 raznovrsnih znanstvenih i stručnih radova u 8 tematskih cjelina.

U prvoj tematskoj cjelini “Povijesne znanosti – prostor, procesi, događaji” objavljena su četiri rada koja obrađuju raznovrsne teme od posebnog značenja za Hrvate u Vojvodini: “Jakov Markijski u srednjovjekovnoj Ugarskoj” (Dominik Deman), “Podrijetlo Bunjevaca i migracije iz Hercegovine u Podunavlje tijekom XVII. stoljeća – nove interpretacije povijesnih izvora” (Robert Skenderović), “Knjižnica isusovačke misije iz Petrovaradina” (Ankica Landeka) i “Nacionalno-integracijski procesi Bunjevaca u Bačkoj i ugarskom Podunavlju” (Slaven Bačić).

Slijedi druga tematska cjelina – “Jezikoslovlje” – u kojoj se u jednom prilogu razrađuje posebno važno pitanje za opstojnost Hrvata na ovim prostorima: “Kako skrbiti za hrvatski jezik u Vojvodini?” (Petar Vuković). U trećoj tematskoj cjelini – “Etnologija” – pokrivene su dvije hrvatske skupine u Vojvodini: u radu Milane Černelić “Velika familija Dulić na Đurđinu” prikazuje se život

jedne bunjevačke zadružne obitelji u okolici Subotice u posljednjoj fazi njezina postojanja i ocrtavaju obiteljski odnosi nakon njezine diobe, a u radu Jasne Čapo Žmegač “Dvadeset godina poslije – preseljeni Hrvati stvaraju dom u Hrvatskoj” propituje se odnos mjesta i procesa identifikacije i daje se analiza osjećaja doma kroz vrijeme, u odnosu na mjesto prethodnoga i sadašnjega obitavanja raseljenih srijemskih Hrvata početkom 1990. godine iz Vojvodine u Hrvatsku. Četvrtu tematsku cjelinu – “Sociologija, demografija, kulturologija” – pokrivaju sljedeći radovi: “Sudjelovanje Hrvata u saveznoj kolonizaciji 1945. – 1948.” (Mario Bara), “Percepcija prekogranične suradnje s Republikom Hrvatskom među nacionalnomanjinskim organizacijama Hrvata u Srbiji” (Drago Župarić-Iljić) i “Kulturna scena Hrvata u Vojvodini – osnovni podaci o institucijama i vrsti kulturnih praksa” (Katarina Čeliković). U petom poglavlju – “Filozofija i povijest filozofije” – Franjo Emanuel Hoško prikazuje “Filozofsko učilište u Baji u XVIII. stoljeću (1725. – 1783.)”. U šestoj tematskoj cjelini – “Bibliografije” – Tomislav Žigmanov i Mario Bara nastavljaju s prikazom objavljenih radova u prilogu “Prinosi za bibliografiju radova o vojvođanskim Hrvatima od 1990. do 2008. – članci i radnje u časopisima, zbornicima i godišnjacima”. Posebne cjeline u ovome broju posvećene su i povijesnoj građi temeljenoj na arhivskoj građi Historijskog arhiva u Subotici (Stevan Mačkić) i privatnoj ostavštini: prepiska između dvaju vojvođanskih glazbenih velikana Stanislava Prepreka i Albe Vidakovića (Đuro Rajković) te prikazu sedam knjiga objavljenih u 2009. godini iz područja književnosti, jezikoslovlja, povijesti i bibliografije o Hrvatima u Vojvodini.

Treći broj s manje-više identičnim tematskim cjelinama donosi nove raznorodne priloge pojedinih novih autora, ali i onih koji su svoje radove objavljivali u jednom i/ili drugom broju *Godišnjaka*. Prvu tematsku cjelinu ponovno čine *povijesne znanosti* s pet novih tema: “Grofovi Graškalići (Grassalkovich) i kolonizacija Bačke” (Ladislav Heka), “Prešućeni karaševski Hrvati: Karaševci u vojvođanskom dijelu Banata” (Mario Bara), “Tajnici Ugarske crkvene sinode 1822. u Požunu Pavao Sučić i Juraj Haulik” (Franjo Emanuel Hoško), “Kolo mladeži”, u kojem se prikazuje djelovanje subotičkog društva što je imalo važnu ulogu u nacionalnom pokretu bačkih Hrvata od kraja 19. stoljeća do dvadesetih godina 20. stoljeća (Robert Skenderović), “Ulomci za povijest Subotice u 1925. godini” (Stevan Mačković). Druga tematska cjelina posvećena *jezikoslovlju* donosi rad o govoru šokačke subetničke skupine u Bačkoj naslovljen “O prozodiji staroštokavskoga monoštoračkog govora (Marina Balazhev)”. Treća tematska cjelina – “*Književne znanosti*” – donosi rad “Dijalektalno pjesništvo u bačkih Bunjevaca” (Petar Vuković). Četvrto poglavlje posvećeno je *etnologiji*, ponovno temi obiteljskih zadruga, ovaj put u okolici Sombora: “Velika kuća

Ivana Opštinarina na salašima Matarići kod Sombora – Usporedni osvrt na zadruga na salašima na Bezdanskom putu” (Milana Černelić). Novu, petu tematsku cjelinu u ovome broju *Godišnjaka* čini *povijest umjetnosti* s prilogom Dušana Škorića “Blažena Djeвица Marija i marijanska pobožnost u baroknom slikarstvu u katoličkim crkvama u Vojvodini”. Mario Bara i Tomislav Žigmanov nastavljaju s priređivanjem *bibliografije* Hrvata u Vojvodini u istoimenoj tematskoj cjelini, ovaj put s prilogom “Vrela za povijest Hrvata u Vojvodini – monografske publikacije do 1918”. Osobito važna aktualna pitanja identiteta i etničke pripadnosti Bunjevaca razmatraju se u tematskoj cjelini naslovljenoj “Dokumenti”, koja je posvećena ogranku ove subetničke skupine u Mađarskoj, s dva priloga: “Drugo mišljenje Mađarske akademije znanosti o inicijativi za priznavanje Bunjevaca kao posebne etničko-nacionalne manjine u Mađarskoj” i “O Bunjevcima u Mađarskoj (stručna rekapitulacija)” (Ágnes Tóth, Balázs Dobos).

U trećem broju *Godišnjaka* tematska cjelina posvećena “Prikazima knjiga” posebno je bogata. Daje se ne samo prikaz već kritični osvrt na ukupno 20 knjiga (različitom tematikom koje su objavljene u 2010. godini. Riječ je o prilično velikoj produkciji za jednu ovakvu relativno malu sredinu, i to vezano samo uz Hrvate u Vojvodini. Kritički osvrt na prikazana izdanja pokazuje da je znanstvena vjerodostojnost nekih od tih izdanja manje ili više upitna. Hvale je vrijedan napor uredništva *Godišnjaka* da se prikažu sva izdanja objavljena u prethodnoj godini i svrhu upoznavanja vojvođanske i šire javnosti s objavljenim knjigama o Hrvatima u Vojvodini, a da u isto vrijeme vrednovanjem upozore i na njihovu kako tematsku, tako i kvalitativnu raznolikost. Posebna, deveta tematska cjelina posvećena je prikazu i valorizaciji samoga *Godišnjaka*. Riječ je o dva teksta koja su pročitana na predstavljanju drugog broja *Godišnjaka* u Hrvatskom institutu za povijest u Zagrebu 14. studenoga 2011. (Robert Skenderović, Petar Vuković). Jedan je tekst napisan za časopis *Obnovljeni život*, ali još nije objavljen (Jasna Ivančić), dok je četvrti tekst objavljen u časopisu *Bosna Franciscana* (Bruno Čubela). Već je i na temelju ovoga kratkog osvrta na sva tri broja *Godišnjaka za znanstvena istraživanja*, bez detaljnijeg prikaza svih radova koji su u njima objavljeni, razvidno da je riječ o respektabilnom časopisu, u kojem je izražena težnja da se objavljuju radovi što se na visokoj stručnoj i znanstvenoj razini bave raznim aspektima kulturne baštine vojvođanskih Hrvata iz područja društvenih i humanističkih znanosti. Ta su nastojanja hvale vrijedna jer su odraz nastojanja glavnog urednika i ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata Tomislava Žigmanova te ostalih članova uredništva ovoga časopisa da znanstvenu produkciju o Hrvatima u Vojvodini podignu na zavidnu razinu.

Milana Černelić